

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΜΠΟΡΟΙ ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ

Επίσκεψη στους εμπόρους χονδρικής της αγοράς φρούτων και λαχανικών του Μονάχου (σελ. 1)

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Δράση προβολής οίνων στο πλαίσιο του προγράμματος «SUSTEM» (σελ. 2)

Διεθνής Έκθεση «Food & Life 2023» (σελ. 2 και 3)

Διεθνής Έκθεση «HYDROGEN DIALOGUE 2023» (σελ. 3 και 4)

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Διεθνείς Εμπορικές Εκθέσεις (Φεβρουάριος 2024) (σελ. 4)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Επίσκεψη στους χονδρεμπόρους φρούτων και λαχανικών στην αγορά Μονάχου στα πλαίσια δράσης ενημερωτικού χαρακτήρα – study trip του ευρωπαϊκού προγράμματος «EU Fruit»,

Στις 27 και 28 Νοεμβρίου τ.ε. πραγματοποιήθηκε στο Μόναχο δράση εκπαιδευτικού χαρακτήρα – study trip, στην οποία συμμετείχαν οι κ. κ. Β. Ξεκαρφωτάκης και Φ. Μπούτος, εκπρόσωποι του Αγροτικού Συνεταιρισμού «NESPAP», ο κ. Στ. Παρασχάκης, Πρόεδρος του Αγροτικού Συνεταιρισμού Σπαραγγοπαραγωγών «ΝΕΣΤΟΣ» και ο κ. Ν. Σακούλας, Διευθυντής του Αγροτικού Συνεταιρισμού Οργάνωση Παραγωγών (Α.Σ.Ο.Π.) Βελβεντού «ΔΗΜΗΤΡΑ». Την ευθύνη της διοργάνωσης ελληνικής αποστολής είχε η κα Μαρία Ζάρρα, στέλεχος της αναδόχου εταιρείας εκτέλεσης του έργου WIN Σύμβουλοι Ανάπτυξης ενώ στις προγραμματισμένες συναντήσεις συμμετείχε και το Γραφείο ΟΕΥ Μονάχου.

Δικαιούχοι στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα «EU FRUIT» είναι έξι αγροτικοί συνεταιρισμοί από Ελλάδα και Κύπρο (NESPAP, ΝΕΣΤΟΣ, Οπωρικών Βελβεντού «Η ΔΗΜΗΤΡΑ», Κοινότητας Φλαμουριάς, Σταφυλοπαραγωγών Παγγαίου – ΣΥΜΒΟΛΟ και CYPROFRESH ΣΕΔΙΓΕΠ - Κύπρος), το οποίο έχει ως στόχο την αύξηση της κατανάλωσης αλλά και την προβολή των ευρωπαϊκών φρούτων (αφορά σε ακτινίδια, κεράσια, σταφύλια, βερίκοκα, ροδάκινα, εσπεριδοειδή και μήλα) ως ποιοτικά και ασφαλή προς βρώση αγροτικά προϊόντα σε καταναλωτές και παράγοντες της αγοράς σε Ελλάδα, Γερμανία και Πολωνία.

Αναλυτικότερα, τη Δευτέρα 27 Νοεμβρίου τέ πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στη Λαχαναγορά του Μονάχου όπου έλαβαν χώρα συναντήσεις γνωριμίας και ανταλλαγής απόψεων με τους ιδιοκτήτες / εκπροσώπους χονδρεμπόρων ελληνικών φρέσκων φρούτων και λαχανικών, ήτοι από την Hans Kuffer Fruchthandel – κ. Theo Hatzivasiliadis, από την Josef Goldstein Fruchtimport /Export – κ. Claus Zacherl και την εταιρία Efti Frucht – κ.κ. Θεόφιλος Ευθυμιάδης και Κωνσταντίνος Ανθής. Ακολούθως η ελληνική αποστολή επισκέφτηκε το κατάστημα super market REWE του κ. Ν. Παγουλάτου και την εταιρεία ελληνικών συμφερόντων Exra Frucht (εκτός Λαχανογοράς Μονάχου, από τους μεγαλύτερους εισαγωγείς ελληνικών αγροτικών προϊόντων), όπου μας υποδέχτηκε ο Διευθυντής αγορών κ. G. Marschall. Για τους εκπροσώπους των ελληνικών επιχειρήσεων ακολούθησε δείπνο με τον κ. Δημήτρη Κρεμενόπουλο, συνιδιοκτήτη της εταιρείας Nutri Frucht. Την Τρίτη 28 Νοεμβρίου τέ οι συμμετέχοντες ξεναγήθηκαν στις εγκαταστάσεις της Fruchtkontor – μέλος του ομίλου λιανεμπορίου τροφίμων Edeka από τον κ. Δημήτρη Κωστόπουλο, υψηλόβαθμο στέλεχος και υπεύθυνο αγορών φρούτων της αλυσίδας.

Οι Γερμανοί καταναλωτές είναι εξαιρετικά ευαίσθητοι ως προς τις τιμές των προϊόντων, κατά συνέπεια οι μεγάλες αλυσίδες λιανεμπορίου τροφίμων, κατέχοντας δεσπόζουσα θέση στην εδώ αγορά, ασκούν ασφυκτικές πιέσεις σε εδώ εισαγωγείς για χαμηλές τιμές των προσφερόμενων φρέσκων φρούτων και λαχανικών ενώ παράλληλα απαιτούν τήρηση των αυστηρών προτύπων ποιότητας των προϊόντων αλλά και ευλαβική συνέπεια στις παραδόσεις (εξαιρετικά αυστηρές ρήτρες). Οι μεγάλοι λιανέμποροι τροφίμων (EDEKA και REWE) ακολουθούν συχνά την εμπορική πολιτική των discounters (Lidl, Aldi, Penny, Netto), βάση της οποίας αρκετοί κωδικοί φρέσκων φρούτων και λαχανικών προσφέρονται στα καταστήματά τους σχεδόν σε τιμές κόστους, προκειμένου, ως προϊόντα καθημερινής ανάγκης, να προσελκύσουν πελάτες.

Τα σημαντικότερα, ως προς τις πωλήσεις, ελληνικά αγροτικά προϊόντα είναι οι φράουλες, τα κεράσια, τα σπαράγγια, τα ακτινίδια, τα σταφύλια, τα εσπεριδοειδή και οι πιπεριές. Η γερμανική αγορά προμηθεύεται με φρούτα και λαχανικά από όλο τον κόσμο και ο καταναλωτής μπορεί να αγοράσει σχεδόν όλα τα φρούτα καθόλη τη διάρκεια του έτους.

Οι τιμές των ελληνικών φρέσκων φρούτων και λαχανικών παραμένουν, σε γενικές γραμμές, σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με τον ανταγωνισμό (τα διακινούμενα στη Λαχαναγορά Μονάχου προϊόντα προέρχονται σε ποσοστό περίπου 40% από Ισπανία, 30% από Ιταλία και 15% από Ελλάδα). Ασφαλώς και η ποιότητα παραμένει καθοριστικός παράγοντας στη διαμόρφωση της τιμής, ωστόσο μέτρα μείωσης του κόστους των παραγωγών, όπως επενδύσεις σε τεχνολογικό εξοπλισμό / τυποποίηση και εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων και πρακτικών παραγωγής θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων ως προς τις τιμές πώλησης.

Περαιτέρω, η αύξηση του μεγέθους των παραγωγικών και κυρίως εξαγωγικών μας επιχειρήσεων θα συμβάλει σε οικονομίες κλίμακας και μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη, ώστε να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν τα ιδιαίτερα ισχυρά και εδραιωμένα δίκτυα διανομής, κυρίως των Ιταλών και Ισπανών ανταγωνιστών μας και να βελτιωθεί η πρόσβαση των αγροτικών μας προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

Κρίσιμη είναι η συνεχής παρακολούθηση της αγοραστικής συμπεριφοράς και των γευστικών προτιμήσεων των καταναλωτών καθώς και η προσαρμογή στις απαιτήσεις της εδώ αγοράς (π.χ. πρότυπα συσκευασίας, σήμανση, προτίμηση του γερμανικού νοικοκυριού σε μικρόκαρπα φρούτα), και συνακόλουθα ο εμπλουτισμός της ελληνικής παραγωγής με νέες ποικιλίες

φρούτων, μέσω μιας αγροτικής πολιτικής που θα προγραμματίζει ποιο αγροτικό προϊόν/ποικιλία θα παράγεται σε ποια περιοχή της χώρας μας και για ποια αγορά στόχο.

Η ανωτέρω δράση οργανώθηκε άρτια και με υψηλού επιπέδου επαγγελματισμό ενώ οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τόσο την ικανοποίησή τους από τις πραγματοποιηθείσες συναντήσεις, όσο και την αισιοδοξία τους για τις προοπτικές πρόσβασης των ποιοτικών ελληνικών φρέσκων φρούτων και λαχανικών, ιδιαίτερα του ακτινιδίου, του νεκταρινιού και του σπαραγγιού σε νέα σημεία πώλησης και κανάλια διανομής στην εδώ αγορά.

Υλοποίηση δράσης προβολής οίνων στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος «SUSTEM», Μόναχο 30 Νοεμβρίου τε

Την 30η Νοεμβρίου τε η γερμανική εταιρεία επικοινωνίας και δημοσίων σχέσεων «Industrie-Contact AG» διοργάνωσε σε συνεργασία με την ελληνική εταιρεία «Οικονομοτεχνική», ανάδοχος του εν θέματι ευρωπαϊκού έργου, εκδήλωση προβολής / δείπνο με γευσισγνωσία κρασιών από Ελλάδα και Ιταλία. Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν από πλευράς Γενικού Προξενείου Μονάχου η υπογράφουσα και ο Γραμματέας ΟΕΥ Β' κ. Γ. Λυμπέρης.

Η ανωτέρω δράση εντάσσεται στο πλαίσιο υλοποίησης του συνεργατικού ευρωπαϊκού προγράμματος «SUSTEM», το οποίο στοχεύει στη βιώσιμη ανάπτυξη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κλάδων τροφίμων και ποτών από Κεντρική Μακεδονία, Βόρειο Αιγαίο και Emilia Romagna (Ιταλία). Δικαιούχοι ανωτέρω ευρωπαϊκού προγράμματος είναι από την Ελλάδα η Αγροδιατροφική Σύμπραξη Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και ο Ενιαίος Οινοποιητικός Αγροτικός Συνεταιρισμός Σάμου καθώς και από την Ιταλία η Enoteca Regionale Emilia Romagna.

Η εκδήλωση, στην οποία συμμετείχαν περί τα 30 άτομα επαγγελματίες του οινικού κλάδου και της εστίασης, δημοσιογράφοι και εισαγωγείς τροφίμων και ποτών της εδώ αγοράς, περιελάμβανε γευστική δοκιμή (walk-around tasting) 10 οίνων από την Ελλάδα και 10 οίνων από την Ιταλία, συνοδευόμενοι από εδέσματα, τα οποία ανέδειξαν περαιτέρω τα γευστικά και αρωματικά χαρακτηριστικά τους. Σύντομο χαιρετισμό απηύθυναν οι εκπρόσωποι των συμμετεχόντων οινοποιείων Q BAENI Νάουσα, Ενιαίος Οινοποιητικός Αγροτικός Συνεταιρισμός Σάμου και Enoteca Regionale Emilia Romagna.

Η εκδήλωση ήταν άρτια διοργανωμένη και σε καλαίσθητο χώρο ενώ οι προσκεκλημένοι είχαν τη δυνατότητα δικτύωσης και ανταλλαγής απόψεων με τους εκπροσώπους των οινοπαραγωγών. Σε συζητήσεις μας με εδώ εισαγωγείς ποτών μας αναφέρθηκε ότι οι γλυκείς οίνοι και η ποικιλία μοσχάτο έχουν αξιόλογη απήχηση στη γερμανική αγορά ενώ δύο sommeliers εξέφρασαν την άποψη ότι οι Γερμανοί καταναλωτές δεν είναι επαρκώς εξοικειωμένοι με τις ελληνικές ποικιλίες, με εξαίρεση το ασύρτικο και το μοσχοφίλερο, γεγονός αποτρεπτικό για την προώθησή τους σε εστιατόρια υψηλής γαστρονομίας.

Διεθνής Έκθεση Food & Life, Μόναχο 29 Νοεμβρίου – 3 Δεκεμβρίου τε

Από 29 Νοεμβρίου έως 3 Δεκεμβρίου τε πραγματοποιήθηκε στο Μόναχο η B2C έκθεση παραδοσιακών τροφίμων και ποτών Food & Life με παρουσία 36 ελληνικών επιχειρήσεων από τις Περιφέρειες Ηπείρου (27 παραγωγοί) και

Κεντρικής Μακεδονίας (9 παραγωγοί) καθώς και του Μελισσοκομικού Συνεταιρισμού Ηρακλείου. Τη διοργάνωση και υποστήριξη της ελληνικής συμμετοχής επιμελήθηκε με την υποστήριξη του Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου και υπό την αιγίδα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η εταιρεία K.L.Ni Promotion. Την Έκθεση Food & Life επισκεφθήκαμε και φέτος ως Γραφείο ΟΕΥ Μονάχου.

Η έκθεση Food & Life πραγματοποιείται κάθε χρόνο και αποτελεί τη μεγαλύτερη καταναλωτική στον τομέα τροφίμων και ποτών της Βαυαρίας ενώ την επισκέπτονται και εμπορικοί επισκέπτες όπως χονδρέμποροι, εισαγωγείς και διανομείς, ιδιοκτήτες εστιατορίων και καταστημάτων delicatessen. Στην φετινή έκθεση συμμετείχαν περίπου 150 εκθέτες, εκ των οποίων 37 ελληνικές επιχειρήσεις με αντικείμενο την παραγωγή, επεξεργασία και τυποποίηση εκλεκτών αγροδιατροφικών προϊόντων, μεταξύ άλλων εξαιρετικό παρθένο ελαιόλαδο και ελιές, τυροκομικά, μέλι, αλλαντικά, προϊόντα από γάλα γαϊδούρας, αρωματικά φυτά και βότανα, σάλτσες και αλείμματα, γλυκά κουταλιού, μπίρα, ούζο, τσίπουρο και αποστάγματα, μη αλκοολούχα ποτά, κελυφωτά φιστίκια, ζυμαρικά, φυτικά καλλυντικά και σαπούνια κ.α.

Επικεφαλής της αντιπροσωπείας της Περιφέρειας Ηπείρου Ελλάδας ήταν ο Περιφερειάρχης κ. Α. Καχριμάνης, με τον οποίο συνομιλήσαμε για τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει η Περιφέρεια Ηπείρου προκειμένου να συνδράμει τις ελληνικές επιχειρήσεις στις εξαγωγικές τους προσπάθειες στις διεθνείς αγορές.

Το Γραφείο μας ενημέρωσε εδώ εισαγωγείς, χονδρεμπόρους και διανομείς προϊόντων διατροφής και delicatessen για τη συμμετοχή ανωτέρω ελληνικών εταιριών στη φετινή Food & Life, ενώ διατέθηκαν και εισιτήρια ελεύθερας εισόδου, χορηγίας της διοργανώτριας εταιρείας, με στόχο τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα των ελληνικών περιπτέρων.

Οι Έλληνες εκθέτες εμφανίστηκαν, κατά την επίσκεψή μας, ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στη Food & Life 2023, αν και λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών η Έκθεση παρέμεινε το Σάββατο 2.12.τε κλειστή. Διαπιστώσαμε, δε, ότι οι συμμετέχουσες ελληνικές επιχειρήσεις διαθέτουν ποιοτικά προϊόντα, προσαρμοσμένα στις υφιστάμενες απαιτήσεις τυποποίησης και ετικετοποίησης των προϊόντων τους στην εδώ αγορά και έχουν τη δυνατότητα να εξάγουν τα προϊόντα τους ιδιαίτερα σε επιλεγμένα καταστήματα delicatessen.

Συγκρατούμε επίσης, από συνομιλία που είχαμε με την Αν. Προϊσταμένη του Τμήματος προβολής αγροτικών προϊόντων της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας κα Γ. Καραλή τη δυνατότητα ανάληψης πρωτοβουλιών για τη συνδιοργάνωση εκδήλωσης προώθησης / προβολής αγροδιατροφικών προϊόντων στο Μόναχο το προσεχές καλοκαίρι 2024.

Διεθνής Έκθεση / Συνέδριο με θέμα «Διάλογος για το Υδρογόνο – HYDROGEN DIALOGUE 2023», Νυρεμβέργη 6–7 Δεκεμβρίου τε.

Από 6 έως 7 Δεκεμβρίου τε πραγματοποιήθηκε στη Νυρεμβέργη Συνέδριο / Διεθνής Έκθεση για την οικονομία του υδρογόνου, η οποία πραγματοποιήθηκε για πρώτη φορά ως ψηφιακή εκδήλωση τα έτη 2020 και 2021 ενώ από το 2022 λαμβάνει χώρα στη σημερινή της μορφή. Εν θέματι έκθεση διοργανώνεται, υπό την αιγίδα του βαυαρικού Υπουργείου Οικονομίας, τον Εκθεσιακό Οργανισμό Νυρεμβέργης και με την υποστήριξη του βαυαρικού επιχειρηματικού Cluster H2.B Hydrogen Center Bavaria.

Σύμφωνα με τους διοργανωτές, η HYDROGEN DIALOGUE έχει ήδη αποκτήσει ως εξειδικευμένη πλατφόρμα διαλόγου και ανταλλαγής απόψεων

ως προς την οικονομία του υδρογόνου διεθνή εμβέλεια ενώ αποτελεί, πλέον, σημαντικό τόπο συνάντησης των εμπλεκόμενων παραγόντων της επιχειρηματικής, πολιτικής και ερευνητικής κοινότητας.

Στην έκθεση παρευρέθηκαν περί τους 1.500 (έναντι 980 το 2022) επισκέπτες ενώ παρουσία με περίπτερο είχαν 48 εκθέτες (έναντι 34 το 2022) οι περισσότεροι από τη Γερμανία, οι οποίοι παρουσίασαν καινοτόμα προϊόντα και πιλοτικά έργα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις κυψέλες καυσίμου υδρογόνου της βαυαρικής εταιρείας SFC Energy AG, τον κινητήρα καύσης υδρογόνου της MAN Truck & Bus, λύσεις, υπηρεσίες και προϊόντα των BMW, Bosch GmbH, Schaeffler Technologies AG, Siemens AG και Arthur Bus GmbH καθώς και το σχεδιαζόμενο καινοτόμο πιλοτικό έργο στο Tauberfranken στη Βάδη-Βυρτεμβέργη, στο οποίο η απορριπτόμενη θερμότητα κατά την παραγωγή υδρογόνου θα αξιοποιείται, αυξάνοντας εμμέσως τη συνολική ενεργειακή απόδοση της παραγωγικής διαδικασίας κατά 80%. Παράλληλα στο πλαίσιο της έκθεσης, πραγματοποιήθηκαν πολλές ομιλίες και παρουσιάσεις από τις συμμετέχουσες εταιρείες σε διακριτό χώρο (Start-up Area και Χώρο Καινοτομίας).

Η συμμετοχή των εκθετών ήταν, κατά την εκτίμηση Γραφείου μας, περιορισμένη σε αριθμό και δυναμική ενώ από πλευράς διεθνούς παρουσίας υπογραμμίζουμε συμμετοχή φορέων όπως του Ιαπωνικού Οργανισμού Εξωτερικού Εμπορίου (Japan External Trade Organisation) και της Ουγγρικής Ένωσης Τεχνολογίας Υδρογόνου (Hungarian Hydrogen Technology Association).

Κοινή συνισταμένη των παρεμβάσεων των ομιλητών που συμμετείχαν στα πάνελ διαλόγου στο συνέδριο είναι το δυσεπίλυτο πρόβλημα δημιουργίας και ανάπτυξης μιας μεγάλης αγοράς ενός ενεργειακού προϊόντος, το οποίο δεν μπορεί προς το παρόν να παραχθεί λόγω ανυπαρξίας μακροπρόθεσμης δεσμευτικής τιμής πώλησης από πλευράς προσφοράς και σαφών προβλέψεων για τις ζητούμενες ποσότητες από τους τελικούς καταναλωτές. Πρόσθετα σημαντικά εμπόδια ενόψει και της ανάγκης εξεύρεσης ενεργειακών πόρων μέσω υποκατάστασης των ορυκτών καυσίμων με φιλικά προς το περιβάλλον καύσιμα, αποτελούν η έλλειψη δικτύου, υποδομών μεταφοράς και αποθήκευσης, το ακόμη υπό διαμόρφωση ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς, η ανυπαρξία προς το παρόν οικονομίας κλίμακας κατά την παραγωγή του και η απροθυμία ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να χρηματοδοτήσουν τις απαραίτητες επενδύσεις λόγω υψηλής αβεβαιότητας (στο πλαίσιο της παγκόσμιας «πράσινης» ενεργειακής μετάβασης θα απαιτηθούν έως το 2040 επενδύσεις σχεδόν 2 τρις δολάρια ΗΠΑ – η ισχύς μονάδων παραγωγής υδρογόνου θα πρέπει να αυξηθεί από το σημερινό επίπεδο των 100GW σε 1TW).

Ομιλητές επεσήμαναν ότι ο στόχος της Γερμανίας στην κυοφορούμενη ενεργειακή μετάβαση είναι η κάλυψη της προβλεπόμενης ζήτησης για πράσινο υδρογόνο με εισαγωγές από χώρες που διαθέτουν υψηλό δυναμικό ΑΠΕ και η εξαγωγή, σε παγκόσμια κλίμακα, τεχνολογίας και συναφών υλικών στον τομέα παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς πράσινου υδρογόνου. Κατά συνέπεια, οι στόχοι που έχουν τεθεί για εξάλειψη / ελαχιστοποίηση των εκπομπών ορυκτών καυσίμων και για την ανάσχεση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης έως το 2050 θα επιτευχθούν μόνο μέσω της διεθνούς συνεργασίας σε όλη την αλυσίδα αξίας της οικονομίας του υδρογόνου. Δεδομένης της διεθνούς διάστασης ανωτέρω εγχειρήματος, θα πρέπει το ταχύτερο δυνατό να ολοκληρωθεί το εναρμονισμένο, τουλάχιστον μεταξύ των κμ, ευρωπαϊκό κανονιστικό / ρυθμιστικό πλαίσιο καθώς και οι τεχνικές προδιαγραφές σχετικού μηχανολογικού εξοπλισμού, αγωγών κ.λπ.

Η Γερμανία εκτός από την τεχνολογική της υπεροχή σε θέματα παραγωγής και αποθήκευσης υδρογόνου πρωτοπορεί και στις διαδικασίες για την κατασκευή των απαραίτητων αγωγών μεταφοράς, αν και οι σχετικές επενδύσεις στις απαραίτητες υποδομές μεταφοράς και αποθήκευσης υδρογόνου θα πρέπει να υλοποιηθούν με ταχύτερο ρυθμό κατά κοινή παραδοχή των συμμετεχόντων. Εκπρόσωπος της εταιρείας FNB Gas e. V. (σύμπραξη των διαχειριστών δικτύου φυσικού αερίου στη Γερμανία) ανέφερε ότι τον Νοέμβριο τε υποβλήθηκε στο γερμανικό υπουργείο Οικονομίας και στην Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Δικτύων η πρότασή τους ως προς τον βασικό κορμό του δικτύου αγωγών μεταφοράς υδρογόνου μήκους 9.720 χλμ. (εκ των οποίων τα 5.630 χλμ αφορούν σε μετατροπή υφιστάμενων αγωγών φυσικού αερίου), έργο προϋπολογισμού σχεδόν 20 δις ευρώ με χρονικό ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2032. Οι τελικές αποφάσεις για την υλοποίηση του δικτύου αγωγών θα ληφθούν κατόπιν εκτεταμένης διαβούλευσης όλων των ενδιαφερόμενων μερών και λαμβάνοντας υπόψη την αξιολόγηση της βιωσιμότητας ανωτέρω έργου.

Εντούτοις ορισμένοι από τους συμμετέχοντες άσκησαν κριτική ως προς το σχεδιασμό του βασικού δικτύου λόγω της σύνδεσης στην αρχική του φάση με μεγάλους καταναλωτές (χημική βιομηχανία, χαλυβουργία κ.α.) αλλά και για τη μη έγκαιρη πρόβλεψη των μελλοντικών επεκτάσεων του δευτερεύοντος δικτύου, το οποίο δέον να καλύπτει σχεδόν το σύνολο της γερμανικής

επικράτειας, δυναμικότητας μεγάλων ποσοτήτων υδρογόνου με αποδέκτες μικρομεσαίες επιχειρήσεις – σημειώνουμε ότι ήδη 1,8 εκατ. γερμανικές επιχειρήσεις έχουν πρόσβαση στο υφιστάμενο δίκτυο φυσικού αερίου.

Ωστόσο, η πλειονότητα των ομιλητών εξέφρασε την άποψη ότι η πλήρης κάλυψη είναι αδύνατη και η αγορά, ανάλογα με τη μελλοντική ζήτηση και τον τομέα της οικονομικής δραστηριότητας, θα προσδιορίσει την όδευση του δικτύου στην τελική φάση ανάπτυξής του, άλλωστε πολλές επιχειρήσεις αναμένεται να μεταβούν στη χρήση αποκλειστικά ηλεκτρικής ενέργειας.

Ανωτέρω βασικό δίκτυο αναμένεται να είναι σημείο εισόδου και διαμετακομιστικός κόμβος ποσοτήτων υδρογόνου όχι μόνο σε Γερμανία αλλά και σε όμορες χώρες. Σε παρέμβαση της, η υπουργός Ενέργειας της Σκωτίας κα Gillian Martin υπογράμμισε ότι η Σκωτία θα μπορούσε να παράγει έως και 106 TWh υδρογόνου έως το 2045 και να εξάγει έως και 94 TWh πράσινου υδρογόνου.

Η Σκωτία κατέχει σημαντική τεχνολογία στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη υπεράκτιων αιολικών πάρκων και προτίθεται να κατασκευάσει αγωγό υδρογόνου που θα συνδέει τη Σκωτία με το λιμάνι του Ρότερνταμ ή της Αμβέρσας εντός της ερχόμενης δεκαετίας. Έδωσε επίσης έμφαση στην αδήριτη ανάγκη διεθνούς συνεργασίας δεδομένου ότι κάθε χώρα διαθέτει μοναδικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, φυσικούς πόρους και εξειδίκευση με επαρκή συμπληρωματικότητα στον τομέα της ενέργειας.

Παρουσία στο συνέδριο είχαν σε πάνελ συζήτησης, οι Πρέσβεις της Αργεντινής, Κολομβίας και Χιλής στη Γερμανία, όπου παρουσίασαν τις χώρες τους ως εξαιρετικά ελκυστικούς επενδυτικούς προορισμούς στον τομέα της ενέργειας και συναφώς στην παραγωγή πράσινου υδρογόνου λόγω του υψηλού δυναμικού χωρών τους σε ΑΠΕ, την ετοιμότητά τους να συνεργαστούν με τις γερμανικές επιχειρήσεις και τα εδώ ερευνητικά ιδρύματα. Επεσήμαναν ότι αποτελούν αξιόπιστους προμηθευτές πράσινου υδρογόνου και μπορούν

να καλύψουν μεγάλο μέρος των αναγκαίων ποσοτήτων της γερμανικής αγοράς. Υπογράμμισαν ότι αρκετές γερμανικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στις χώρες τους και υπενθύμισαν τις πρόσφατες επιχειρηματικές αποστολές εκπροσώπων ερευνητικών φορέων, επιστημόνων και μελών του βαυαρικού κοινοβουλίου και της κυβέρνησης στη Χιλή και την Κολομβία με στόχο τη διασύνδεση των εμπλεκόμενων φορέων και τη διερεύνηση δυνατοτήτων για μελλοντικές συνεργασίες στον τομέα του υδρογόνου.

Αξιολογή προβολή δόθηκε και στο έργο του νότιου διαδρόμου μεταφοράς υδρογόνου «South2 Corridor», ο οποίος θα συνδέει τη Βόρεια Αφρική, την Ιταλία, την Αυστρία και τη Γερμανία με ετήσια δυναμικότητα μεταφοράς υδρογόνου άνω των 4 εκατ. τόνων ετησίως και θα μπορούσε να καλύψει το 40 % του στόχου που έχει τεθεί στο το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής REPowerEU. Στέλεχος του υπουργείου Βιομηχανίας και Ενέργειας Τυνησίας εξέφρασε την εκτίμηση υπηρεσίας του, ότι το κόστος παραγωγής του πράσινου υδρογόνου θα ανέρχεται το 2050 στην άκρως για τα σημερινά δεδομένα ανταγωνιστική τιμή των 1,5 ευρώ/κιλό.

Ωστόσο, ομιλητές σε πάνελ που διοργάνωσε ο γερμανικός επιχειρηματικός Σύνδεσμος VDE (Association for Electrical, Electronic & Information Technologies) θεωρούν ότι η προσέγγιση από φορείς και κύκλους εντός της ΕΕ για αυστηρή κατάτμηση / οργάνωση της παγκόσμιας αγοράς υδρογόνου σε χώρες παραγωγούς και σε χώρες καταναλωτές θα ήταν λάθος. Αφενός δεν θα πρέπει να δημιουργούνται ισχυρές αλληλεξαρτήσεις με τρίτες χώρες λόγω εισαγωγών ενεργειακών πόρων και αφετέρου, η εξαγωγή γερμανικής τεχνογνωσίας και τεχνολογίας αιχμής σε ανωτέρω τρίτες χώρες, αν και αρχικά ενισχύει τις γερμανικές εξαγωγές, ωστόσο, όπως συνέβη και με την αγορά των φωτοβολταϊκών (βλ. Κίνα), μπορεί να οδηγήσει στη σταδιακή ανάπτυξη της εγχώριας βιομηχανίας τους με ισχυρό πλεονέκτημα κόστους. Χαρακτηριστικά ειπώθηκε ότι αυτός που παράγει / διαθέτει την τεχνολογία θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγει και την ενέργεια ενώ προκρίνεται η συνεργασία των κρατών μελών εντός ΕΕ.

Συναφώς, ομιλητές εμφανίστηκαν ανήσυχοι ως προς τις ποσότητες σε σπάνιες γαίες που θα απαιτηθούν για την κατασκευή των ηλεκτρολυτών υδρογόνου, ειδικότερα αναφέρθηκαν στο ιρίδιο, του οποίου η παγκόσμια ετήσια παραγωγή ανέρχεται σε περίπου 9 τόνους, ποσότητα που υπολείπεται κατά πολύ των αναγκών για την κατασκευή των απαιτούμενων ηλεκτρολυτών (με τα σημερινά τεχνολογικά δεδομένα ανωτέρω ποσότητα αντιστοιχεί σε ηλεκτρολύτες ισχύος 11GW).

Το Γραφείο μας είχε προγραμματισμένη συνάντηση με την υπεύθυνη διεθνών σχέσεων του επιχειρηματικού cluster H2.B Hydrogen Center Bavaria κα Carolin Reiser, η οποία αναφέρθηκε στην ανάγκη στενής συνεργασίας Βαυαρίας / Γερμανίας με χώρες οι οποίες αναμένεται να πρωτοστατήσουν

στην παραγωγή πράσινου υδρογόνου (όπως Αυστραλία, Χιλή, Νορβηγία, Σκωτία), ενώ ανέφερε ότι και η Ελλάδα, λόγω του υψηλού δυναμικού σε ΑΠΕ, θα μπορούσε να αποτελέσει αξιόπιστο προμηθευτή της ευρωπαϊκής αγοράς με πράσινο υδρογόνο, όταν αναπτύξει την τεχνολογία παραγωγής του. Από πλευράς μας αναφερθήκαμε στην ελληνική στρατηγική για το υδρογόνο και στο Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης και υπογραμμίσαμε τις αξιόλογες δυνατότητες για επιχειρηματική και ερευνητική συνεργασία καθώς και για μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας στον ανωτέρω τομέα μεταξύ βαυαρικών και ελληνικών επιχειρήσεων. Ακολούθως, συνομιλήσαμε με τον κ. Daniel Fraile, Chief Policy Officer του Hydrogen Europe, ο οποίος αναφέρθηκε σε πρόσφατες πρωτοβουλίες και εκδηλώσεις του Hydrogen Europe.

Η επόμενη HYDROGEN DIALOGUE – Summit & Expo 2024 θα λάβει χώρα από 4–5 Δεκεμβρίου 2024 στη Νυρεμβέργη.

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Ιανουάριος 2024

- «**opti**» (12.1.–14.1.2024), Οπτικά (ετήσια, Μόναχο)
- «**CMT – Die Urlaubsmesse**» (13.1.–21.1.2024), Τουρισμός (ετήσια, Στουτγάρδη)
- «**EUROGUSS**» (16.1.–18.1.2024), Επεξεργασία μετάλλου (διετής, Νυρεμβέργη)
- «**Munich Fabric Start**» (23.1.–25.1.2024), Ένδυση – υπόδηση – αξεσουάρ (εξαμηνιαία, Μόναχο)
- «**Spielwarenmesse®**» (30.1.–3.2.2024), Παιχνίδια (ετήσια, Νυρεμβέργη)

Φεβρουάριος 2024

- «**INTERGASTRA**» (3.2.–7.2.2024), Τροφοδοσία και εξοπλισμός ξενοδοχείων και μονάδων μαζικής εστίασης (διετής, Στουτγάρδη)
- «**BIOFACH**» (13.2.–16.2.2024), Τρόφιμα, ποτά (ετήσια, Νυρεμβέργη)
- «**f.re.e**» (14.2.–18.2.2024), Τουρισμός (ετήσια, Μόναχο)
- «**INHORGENTA MUNICH**» (16.2.–19.2.2024), Κόσμημα, ωρολόγια, πολύτιμοι λίθοι (ετήσια, Μόναχο)
- «**INTERNATIONALE HANDWERKSMESS**» (28.2.–3.3.2024), Χειροτεχνία, Λαϊκή τέχνη, βιοτεχνικός εξοπλισμός (ετήσια, Μόναχο)
- «**FOOD & LIFE**» (28.2.–3.3.2024), Τρόφιμα, ποτά (εξαμηνιαία, Μόναχο)

Σύνταξη / Επιμέλεια

Γενικό Προξενείο Μονάχου

Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

Ρέα Τσιτσάνη, Σύμβουλος ΟΕΥ Α'

Γεώργιος Λυμπέρης, Γραμματέας ΟΕΥ Β'

Γεώργιος Μεχτερίδης, Επιστημονικός Συνεργάτης Γραφείου ΟΕΥ

Σε περίπτωση αναδημοσίευσης, παρακαλείστε όπως αναφέρεται η πηγή. Εφ' όσον δεν επιθυμείτε να λαμβάνετε τα ενημερωτικά δελτία του Γραφείου ΟΕΥ Μονάχου, παρακαλείστε όπως αποστείλετε σχετικό μήνυμα στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο μας (ecocom-munich@mfa.gr).